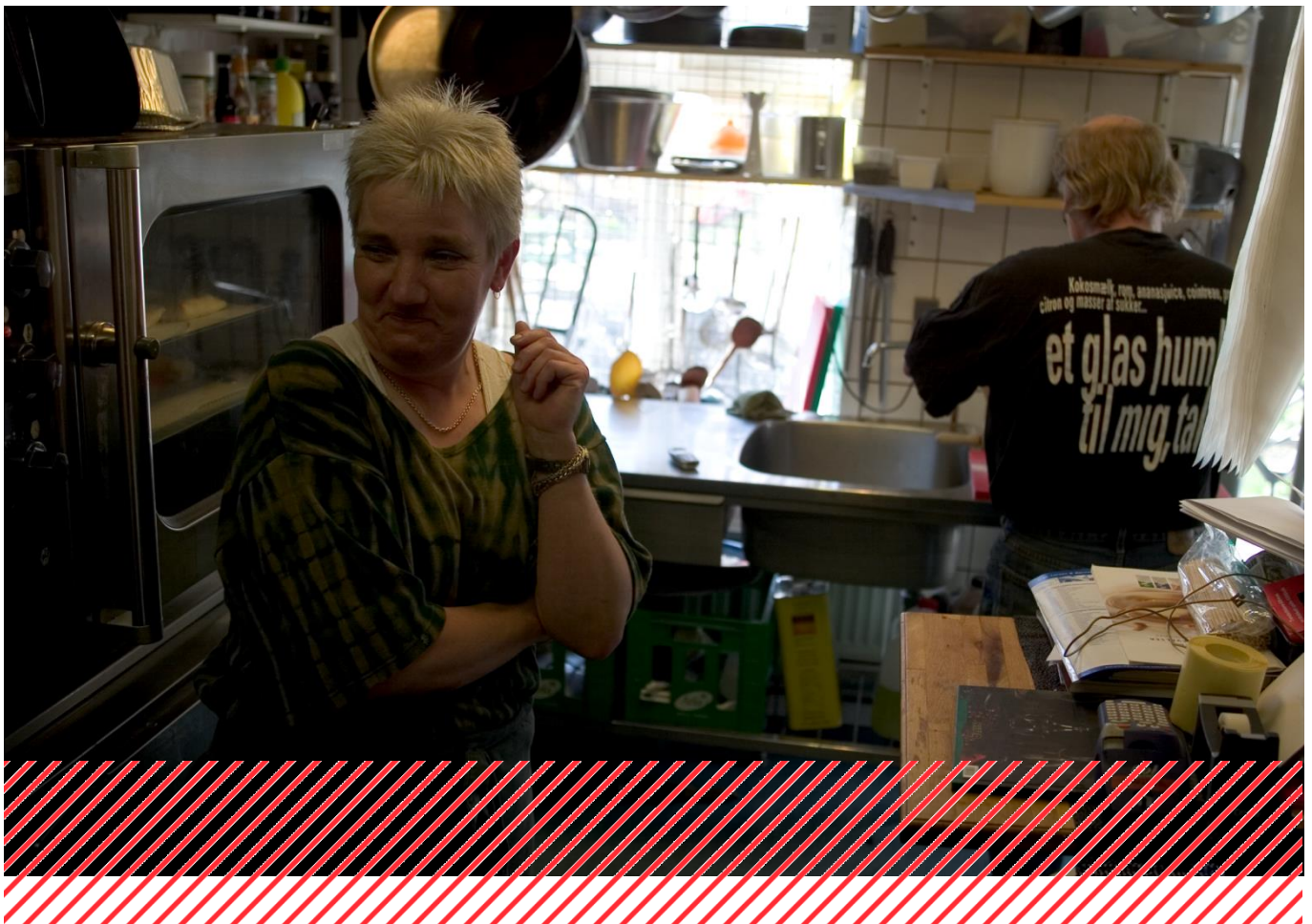

Notat

Projekt *Fællesskab & Frivillighed*

Evaluering af udbredelse og forankring af *Fællesskab & Frivillighed* blandt boligafdelinger og beboere. Hvad har vi lært?

Gunvor Christensen

Projekt Fællesskab & Frivillighed – Evaluering af udbredelse og forankring af Fællesskab & Frivillighed blandt boligafdelinger og beboere. Hvad har vi lært?

© VIVE og Gunvor Christensen, 2018

e-ISBN: 978-87-7119-498-2

Projekt: 100108

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Dette evalueringsnotat har til formål at samle op på erfaringer og resultater af DAB's udbredelse og forankring af projekt *Fællesskab & Frivillighed*. Tidligere er projektets pilotfase blevet evalueret, og der foreligger et notat "Forsøg på at udvikle civilsamfundet i almene boliger – pilotfasen".

Projekt Fællesskab & Frivillighed blev igangsat i 2015 og er finansieret af dels VELUX FONDEN, dels af DAB. Projektets finansiering ophørte ved udgangen af 2017, og projektet er nu overgået til en del af den faste opgaveportefølje hos ansatte i DAB.

Evalueringsnotatet indeholder resultater og betragtninger om projektets udbredelse og forankring set ud fra DAB's perspektiv, bestyrelseskonsulenternes perspektiv og ikke mindst de involverede afdelingsformænds perspektiv. Vi vil i den sammenhæng gerne takke de medvirkende bestyrelseskonsulenter og afdelingsformænd for deres tid og engagement i forhold til at deltage i evalueringen.

Evalueringen er gennemført af forsker Gunvor Christensen, studentermedhjælper Julie Lund Hansen og studentermedhjælper Julie Marie Hansen.

Gunvor Christensen
2018

Indhold

1	Indledning, sammenfatning og anbefalinger	5
1.1	Resultater og anbefalinger.....	6
2	Hvordan har vi undersøgt?.....	8
3	Metode og tilgang i projektet	9
3.1	Peer-to-peer metode.....	9
3.2	Frivilligdag.....	10
3.3	Praktisk hjælp og inspiration.....	10
4	Udbredelse og forankring af <i>Fællesskab & Frivillighed</i>	12
4.1	Tilbud om deltagelse og erfaringer med at deltage	12
4.2	Forankring internt i DAB.....	13
4.3	Afdækning af behov for at øge fællesskab og samhørighed.....	13
4.4	Organisering af frivillighed i boligafdelingen	20
4.5	Bestyrelsens rolle i organiseringen.....	22
4.6	Barrierer for udbredelse af <i>Fællesskab & Frivillighed</i>	25
5	Litteratur	26

1 Indledning, sammenfatning og anbefalinger

I 2015 igangsatte DAB et 3-årigt projekt "Udvikling af civilsamfundet i den almene sektor", som sluttede ved udgangen af 2017. Projektet har været finansieret delvis af midler fra VELUX FONDEN og resten fra DAB. DAB har arbejdet med projektet under navnet *Fællesskab & Frivillighed*. Overordnet har projektet til hensigt at styrke civilsamfundet i boligafdelinger administreret af DAB. Projektet bygger på en antagelse om, at et øget niveau af fællesskabsfremmende aktiviteter i afdelingerne fører til flere fællesskaber, mere levende lokalsamfund, mere tryghed og øget trivsel for beboerne. Forventningen er, at disse positive udviklinger vil fastholde attraktive boligområder og en frivillighedskultur, hvor beboerne tager ansvar for både egen og andres trivsel. DAB's formål med projektet er:

- At hjælpe med at dele erfaringer om aktive beboeres aktiviteter og tiltag, der understøtter det åbne fællesskab og civilsamfundet
- At styrke fællesskabsfølelsen i boligafdelingerne
- At hjælpe boligafdelingernes bestyrelser med at skabe gode rammer for frivillige
- At fremtids sikre velfungerende boligafdelinger
- At forankre læring og metoder fra projektet i DAB's organisation.

Projektet har været et tilbud til DAB's boligafdelinger, hvor en vigtig målsætning har været, at alle afdelinger i løbet af projektperioden enten via direkte kontakt, via boligselskabet eller ved Frivillighedsdagen har fået tilbud om at være med. At være med i projektet betyder, at beboere i boligafdelingen har benyttet sig af at få besøg af projektmedarbejdere fra DAB samt fået udleveret materiale fra DAB med henblik på at få mere viden om og flere ideer til at øge fællesskabsaktiviteter i boligafdelingen og til at inkludere beboere, der ikke allerede er en del af et fællesskab.

I mange boligafdelinger foregår der meget frivilligt arbejde, og DAB's vurdering er, at mange afdelinger har levende fællesskaber, der aktivt bidrager til et åbent og inkluderende civilsamfund. I nogle boligafdelinger kommer *Fællesskab & Frivillighed* derfor til at handle om at iværksætte, udbrede og forankre nye indsatser, mens projektet i andre boligafdelinger primært består i at understøtte eksisterende aktiviteter og bakke op om allerede aktive beboere med henblik på at fremtids sikre de velfungerende boligafdelinger.

DAB administrerer mere end 300 almene boligafdelinger spredt ud over hele landet. I foråret 2015 blev *Fællesskab & Frivillighed* lanceret i syv boligafdelinger. I 2016 er projektet blevet udbredt til 75 boligafdelinger, der tilsammen består af 13.530 boliger. I løbet af 2016 har DAB således været i direkte kontakt og samarbejdet med beboere eller beboerdemokrater, der repræsenterer godt en fjerdedel af de boliger, DAB administrerer. I 2017 var DAB i kontakt med 62 boligafdelinger. De 62 dækker tilsammen ca. 11.000 boliger og dermed ca. hver fjerde bolig, som DAB administrerer.

Projektet er løbende blevet evalueret af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, og evalueringens formål har været tostrengt; dels at yde processtøtte undervejs i projektet, dels at evaluere projektet og projektets bidrag til at øge civilsamfundet i de almene boligområder. Evalueringen har været opdelt i tre faser:

1. Pilotfasen, der skal afdække DAB's identifikation af motivation, behov og ressourcer i boligområdet i forhold til at indgå i projektet
2. Udbredelsesfasen, der skal afdække DAB's bidrag til facilitering og organisering af civilsamfundsaktiviteter
3. Forankringsfasen, der skal afdække DAB's bidrag til forankring i DAB's organisation.

I pilotfasen blev der identificeret en række behov og udfordringer blandt boligafdelingerne, som var udslagsgivende for, at de deltog i *Fællesskab & Frivillighed*. Der blev formuleret et behov for mere fællesskab, omend et behov, der på tværs af boligafdelinger varierer i størrelse – fra stort behov til mindre behov. Fælles for boligafdelingerne var, at de vurderede, at DAB kunne hjælpe og støtte i at få øget fællesskabet. Der blev ligeledes peget på konkrete udfordringer for fællesskabsdannelse. En udfordring var, at en frivillig indsats ofte udføres af de samme beboere, og at det er vanskeligt at engagere nye beboere. En anden type udfordring bestod i, at det kunne være vanskeligt at lave aktiviteter, der var attraktive for alle beboere, uanset fx etnisk baggrund, køn eller alder. I forlængelse heraf rejste der sig et spørgsmål om, hvorvidt det var acceptabelt at arrangere aktiviteter, der i udgangspunktet ekskluderer bestemte grupper, fx beboere med fysisk handicap. Endelig var der en udfordring i, om fællesskabsaktiviteter kun skal være for beboere i boligafdelingen, eller om aktiviteten kan være åben for det omkringliggende lokalsamfund.

Resultaterne fra pilotfasen har indgået som grundlag for udbredelses- og forankringsfasen, hvor formålet dels har været at beskrive, hvordan DAB konkret bidrager til, at boligområderne faciliterer og organiserer civilsamfundsaktiviteter, dels er at beskrive, hvordan civilsamfundsaktiviteter udbredes til så mange beboere som muligt, så de får kendskab til aktiviteterne og tilbud om at være med i dem, planlægge og gennemføre dem, og dermed til at forankre aktiviteterne. Konkret har vi undersøgt følgende spørgsmål:

- I hvilket omfang tilbydes boligafdelinger at indgå i civilsamfundsprojektet, samt hvilke erfaringer er forbundet med deltagelsen?
- For de boligafdelinger, der deltager i civilsamfundsprojektet, hvordan udbredes ideen om aktiviteter til afdelingens beboere, og hvilke barrierer møder boligafdelinger i denne udbredelse?
- På hvilken måde kan DAB forbedre udbredelsen af projektet?
- Hvilke udfordringer møder boligafdelingerne og DAB i forankringen af *Fællesskab & Frivillighed*?
- Hvordan kan DAB forbedre forankringen af projektet?

Evalueringsnotatet er baseret på data indsamlet dels i en survey til de boligafdelinger, der er/har været en del af *Fællesskab & Frivillighed*, dels kvalitative interview med afdelingsbestyrelsesmedlemmer fra tre forskellige boligafdelinger og med to bestyrelseskonsulenter i DAB. Endelig indgår data, som DAB løbende har indsamlet i forbindelse med afholdte temaaftener i 2016 og 2017.

1.1 Resultater og anbefalinger

DAB er lykkedes med at udbrede projekt *Fællesskab & Frivillighed* til boligafdelinger, hvor der er en motivation og lyst til at udvikle og fastholde fællesskab blandt beboerne. I boligafdelinger, hvor *Fællesskab & Frivillighed* har indledt et samarbejde med bestyrelsen og andre aktive beboere, er vurderingen, at DAB har været dygtige til at formidle projektideen som en mulighed og som en inspiration for boligafdelingerne. Afdelingerne oplever, at de har fået hjælp og gode ideer til at udvikle deres fællesskab, at de i nogen udstrækning har fået sat nye aktiviteter i stand, samt at beboere har fået flere muligheder for at mødes og indgå i et socialt samvær. De udviklede samtalekort fremhæves som et særdeles godt redskab for at igangsætte en dialog lokalt om *Fællesskab & Frivillighed*. Ligeledes fremhæves den årlige Frivilligdag i oktober (afholdt 2015, 2016 og 2017) som et godt netværksskabende arrangement og som en god ramme for at få ny viden og inspiration.

De boligafdelinger, der har været i berøring med projekt *Fællesskab & Frivillighed* vurderer overordnet, at de har et godt fællesskab i deres boligafdelinger, og at fællesskabet er åbent for alle beboere. Det er dog vigtigt, at det fællesskab, der eksisterer, kan rumme og tilbyde social samhørighed

til de, der har behov, og som efterspørger. Den lokale udfordring er at finde frem til de beboere, der kan have lyst til et fællesskab, men som ikke selv er udfarende, og som måske skal opfordres til at deltage. Fremadrettet kan DAB overveje om, og hvordan boligafdelingerne kan støttes i at få fat i de mere usynlige beboere, således at de bliver inddraget i eksisterende fællesskaber.

Generelt vurderer boligafdelingerne, at der godt kunne være flere sociale aktiviteter, der kunne tiltrække flere beboere og måske beboere, der ikke typisk deltager i sociale arrangementer. I den sammenhæng angiver boligafdelingerne, at de mangler inspiration til nye og flere aktiviteter, og at de kun i nogen grad har fået inspiration fra projektet til nye aktiviteter. Boligafdelingerne er særligt begejstrede for de såkaldte forårspakker, og de efterlyser flere af disse pakker som inspiration til nye aktiviteter.

Boligafdelingerne vurderer, at flertallet af beboerne i mindre grad er engageret i aktiviteter i boligafdelingen. Der er således et potentiale for at øge frivilligheden blandt beboerne. Det er dog afgørende, at der gives plads til at være frivillig både som en længerevarende aktivitet og som en ad-hoc-aktivitet. På den måde er der lokalt gode erfaringer med at inddrage beboere som frivillige. Nogle boligafdelinger fremhæver, at det kunne være en stor hjælp for dem, hvis DAB bidrog med at udarbejde køreplaner for afholdelse af forskellige typiske sociale aktiviteter, så de frivillige hurtigt kan få et overblik over de forskellige opgaver, der er forbundet med en aktivitet. Ligeledes efterlyser boligafdelingerne en større mulighed for at inspirere hinanden med gode aktiviteter, og de efterlyser muligheden for at blive inspireret.

På baggrund af analysen fremkommer følgende anbefalinger:

- Videreudvikling af samtalekort med en opstartsstrategi/pakke med forskellige øvelser, som kan anvendes på beboermøder til igangsættelse af ideudvekslingen blandt beboerne.
- Løbende forsyning af afdelingerne med forskellige inspirationspakker, der kan være med til at styrke, fastholde og skabe nyt liv i de frivillige aktiviteter.
- Udarbejdelse af prædefinerede arbejdsopgaver inden for typiske sociale aktiviteter, således at eksempelvis fællesspisningsaktiviteter har en standardstruktur at læne sig op ad og eventuelt selv kan udbygge og justere på.
- Udarbejdelse af materiale til, hvordan boligafdelinger kan række ud efter beboere, der står uden for fællesskaber.

2 Hvordan har vi undersøgt?

Udbredelses- og forankringsfasen er undersøgt ved hjælp af en survey til boligafdelinger, der har deltaget i *Fællesskab & Frivillighed* og ved hjælp af kvalitative interview med afdelingsbestyrelsesmedlemmer og med bestyrelseskonsulenter i DAB. Hertil indgår data, som DAB løbende har indsamlet i forbindelse med afholdte temaaftener i 2016 og 2017.

Surveyen er gået ud til afdelingsbestyrelsesformænd i boligafdelinger, som DAB har været i kontakt med i forbindelse med projekt *Fællesskab & Frivillighed*. Survey blev udsendt i foråret til 35 afdelingsformænd, og efter 3 rykkere har 21 besvaret surveyen, hvilket giver en svarprocent på 60 pct. Respondenterne er blevet bedt om at forholde sig til:

- Behovet for øget fællesskab og samhørighed
- Organisering af frivillighed i boligafdelingen
- Bestyrelsens rolle i organiseringen
- Barrierer for udbredelse af *Fællesskab & Frivillighed*
- DAB's rolle og rådgivning til udbredelse af *Fællesskab & Frivillighed*.

Surveyen er gået bredt ud til afdelingsformænd, således at nogle fornylig vil have haft kontakt med DAB i forhold til projektet, mens andres indledende kontakt går op til et år tilbage.

Derudover er der foretaget semistrukturerede interview med tre afdelingsbestyrelsesformænd om deres konkrete erfaringer med fællesskabsaktiviteter og frivillighed, hvordan de lokalt arbejder med disse forhold, og hvilke udfordringer de møder. Ligeledes er de blevet spurgt om, hvordan DAB kan støtte op om at styrke civilsamfundet i de almene boligafdelinger. Endvidere er to bestyrelseskonsulenter i DAB blevet interviewet, idet projekt *Fællesskab & Frivillighed* er blevet en del af bestyrelseskonsulenternes opgaveportefølje. Formålet med interviewene med bestyrelseskonsulenterne har været at belyse, hvordan deres tilgang til projektets udbredelse og forankring er, og hvordan de konkret ser projektet indgå i deres øvrige arbejde med boligafdelingerne.

På baggrund af de indsamlede data er der lavet deskriptive fordelinger, der viser variationen i respondenternes besvarelser på de forskellige spørgsmål. Disse deskriptive fordelinger er analyseret i sammenhæng med de kvalitative interview.

3 Metode og tilgang i projektet

På baggrund af DAB's indledende erfaringer med at igangsætte *Fællesskab & Frivillighed* og på baggrund af evalueringen af pilotfasen, videreudviklede DAB på sin tilgang til boligafdelingerne og på metoden for at udbrede og forankre projektet. I dette afsnit beskriver vi metode og tilgang i projekt samt de leverancer, der har været i projektets levetid.

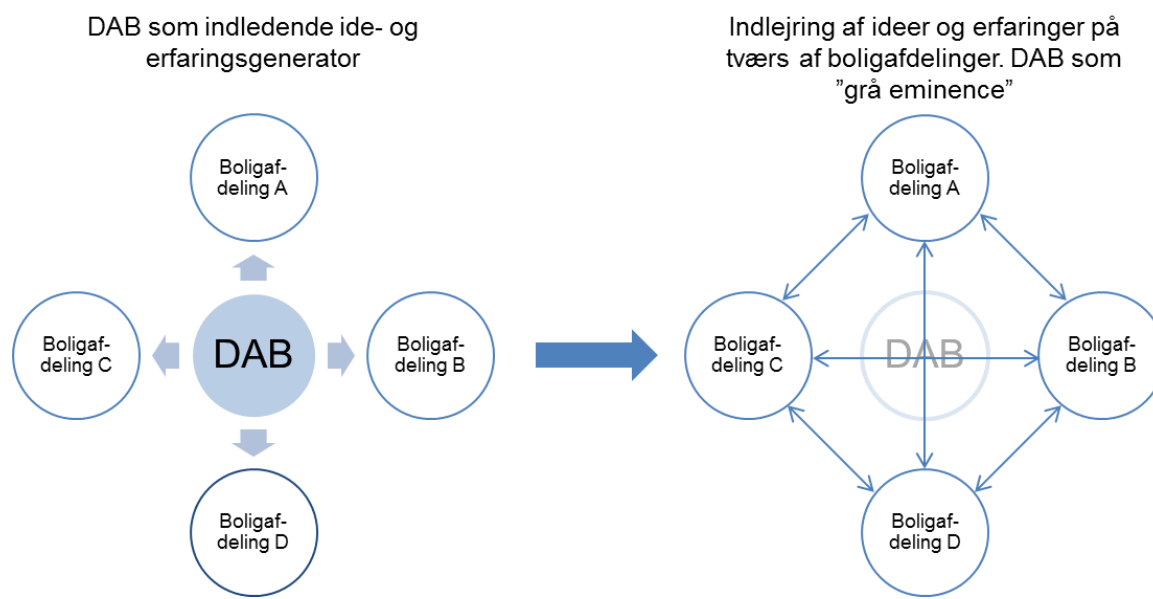
3.1 Peer-to-peer metode

Fra projektets start har der i DAB været en erkendelse af, at projektet kun kan udbredes og forankres, hvis beboerne føler et ejerskab og en lyst til at styrke deres lokale fællesskab- og frivillighedskulturen i boligafdelingen. Det har således været vigtigt, at DAB har fungeret som en indledende saltvandsindsprøjtning til at sætte *Fællesskab & Frivillighed* på den lokale dagsorden med henblik på, at boligafdelinger på tværs af hinanden kan dele inspiration, erfaringer, frustrationer og løsninger på at øge fællesskabsaktiviteter og at øge frivillighed. Hvis fællesskabsaktiviteter påføres udefra eller ovenfra, uden at de berørte føler sig engageret eller motiveret, så forsvinder aktiviteter hurtigt igen.

Projektet har med inspiration fra socialfaglig praksis og erfaringer fra pilotfasen implementeret den såkaldte peer-to-peer-metode. Det er en metode, der inden for det socialfaglige område viser at have en stigende evidens for at være velegnet til at skabe forandringer blandt definerede aktører i særlige sociale sammenhænge (Buman m.fl., 2011; Dennis m.fl., 2002; Solomon, 2004). Peer-to-peer kan defineres som en metode, hvor individer, der befinder sig i sammenlignelige situationer, tilbyder og modtager støtte og inspiration baseret på en fælles forståelse, respekt og tro på at kunne handle (Mead, Hilton & Curtis, 2001).

Peer-to-peer metoden i projekt *Fællesskab & Frivillighed* kan forstås som vist i figur 3.1. Ideen er, at DAB indleder en dialog om *Fællesskab & Frivillighed* og stiller erfaringer og ideer til rådighed, som den enkelte boligafdeling kan arbejde videre med og på sigt dele med andre boligafdelinger. Således er intentionen, at boligafdelinger bruger hinanden som peers, der deler erfaringer og ideer med hinanden, og hvor DAB's rolle i høj grad består i at være en indledende generator og derefter en slags "grå eminence", man kan gå til for sparring og viden efter behov.

Figur 3.1 Peer-to-peer metode

Denne metode har DAB arbejdet ud fra i 2016 og i 2017, og som det vil fremgå i afsnit 4, er vurderingen blandt de interviewede afdelingsformænd, at det er en god måde at arbejde på, og hvor boligafdelingerne får en oplevelse af, at de bliver set og hørt i forhold til deres ressourcer, muligheder og begrænsninger. Erfaringen internt i DAB har endvidere været, at metoden har givet et afsæt for at møde boligafdelingerne ud fra en ressource-tilgang, hvor der er en fælles bestræbelse mellem DAB og den enkelte boligafdeling på at se på mulighederne for at styrke og udvikle *Fællesskab & Frivillighed* fremfor en problemtilgang, der italesætter mangel på fællesskab og behov.

Peer-to-peer tilgangen er fremadrettet et kerneelement i *Fællesskab & Frivillighed*.

3.2 Frivilligdag

I 2015, 2016 og 2017 har der været afholdt Frivilligdag med henblik på at skabe en fælles forståelse for, at frivillige på tværs af boligafdelinger kan mødes og blive inspireret af hinanden. I 2016 var 108 beboere med til Frivilligdagen, og i 2017 var der 140 beboere. Generelt vurderer deltagerne, at Frivilligdagen er et godt arrangement, hvor de går fra med fornyet inspiration til at styrke fællesskab og frivillighed. Deltagerne vurderer i den sammenhæng også, at de får inspiration til konkrete aktiviteter, der kan gennemføres, når de kommer hjem. Frivilligdagen vurderes således som en god netværksskabende ramme og som en god platform for at møde ligesindede. Derudover fungerer Frivilligdagen som en anerkendelse af de frivilliges engagement og motivation for at gøre en forskel, og det er en anerkendelse, der har klang, fordi det er DAB, der står som afsender. Fremadrettet er Frivilligdagen en aktivitet, der med fordel fastholdes.

3.3 Praktisk hjælp og inspiration

Efter DAB's indledende erfaringer med projektet og med henblik på, at projektet i løbet af 2017 og helt i 2018 er overgået som en fast aktivitet i bestyrelseskonsulenternes arbejde, har DAB's projektorganisation udarbejdet en håndbog til bestyrelseskonsulenterne, såkaldte samtalekort samt såkaldte forårspakker.

3.3.1 Håndbog

Håndbogen er udviklet som et opslagsværk til bestyrelseskonsulenterne, som de kan konsultere enten forud for et møde med en boligafdeling eller undervejs på et møde. Håndbogen indeholder beskrivelser af fire fællesskabstemaer, der går på tværs af boligafdelingerne og som hver især har potentialet til at styrke *Fællesskab & Frivillighed*. De fire temaer er:

- Få flere med
- Fællesskaber på tværs
- Få gang i fællesfaciliteterne
- Fællesskab og renovering.

Til disse fire temaer har DAB's projektorganisation foreslået en række konkrete aktiviteter, der kan igangsættes, således at der er inspiration at hente for boligafdelingerne, som bestyrelseskonsulenter kan videregive til beboerne.

Ligeledes indeholder håndbogen ideer til, hvordan boligafdelingerne kan komme i gang med at styrke fællesskabet i boligafdelingen, samt opmærksomhedspunkter i forhold til lovgivning og økonomi, herunder materiale om, hvordan *Fællesskab & Frivillighed* kan sættes på dagsordenen til en temaaften, repræsentantskabsmøde, afdelingsmøde eller budgetseminar.

3.3.2 Samtalekort

DAB's projektorganisation har udviklet seks samtalekort, der fokuserer på naboskab, beboeraktiviteter og fællesskab i boligafdelingen. Ideen med samtalekortene er, at de kan bruges som en måde at kickstarte en samtale om *Fællesskab & Frivillighed* i boligafdelingen og bidrage til at generere ideer til beboeraktiviteter.

DAB har gode erfaringer med samtalekortene, at de kan fungere som en "ice-breaker" og gøre et emne, der kan føles stort og omfangsrigt, tilgængeligt til at snakke om.

3.3.3 Forårspakker

I 2017 udviklede DAB's projektorganisation de såkaldte forårspakker med forslag til tre konkrete aktiviteter, der kan foregå i sommerhalvåret. De tre aktiviteter er fodbold, fællesspisning og spirekassen. Hver forårspakke indeholder en inspirationsfolder med information om aktiviteten samt udstyr, så beboerne umiddelbart kan komme i gang med aktiviteten. I 2017 var 20 boligafdelinger interesserede i en forårspakke. Forårspakkerne er blevet godt modtaget og har bidraget til, at den konkrete aktivitet har været igangsat.

4 Udbredelse og forankring af *Fællesskab & Frivillighed*

Analysen i dette afsnit er bygget op således, at der først er en beskrivelse af, hvordan boligafdelinger tilbydes at indgå i projektet, og hvilke erfaringer der er forbundet med denne deltagelse. Herefter præsenteres, hvordan projektideen udbredes til beboerne i de boligafdelinger, der deltager i projektet, og barrierer i forbindelse med denne udbredelse. Endelig beskrives, hvordan DAB kan forbedre udbredelse af projektet og forankring i DAB's organisation. Dette afsnit er baseret på både survey-data og kvalitative interview med afdelingsbestyrelser og bestyrelseskonsulenter.

4.1 Tilbud om deltagelse og erfaringer med at deltage

I projektets to første leveår har to medarbejdere i DAB været drivkræfterne bag at invitere boligafdelinger med i projekt *Fællesskab & Frivillighed*. DAB har rettet henvendelse til boligafdelingerne om, hvorvidt de kunne have interesse i projektet og i fald, at de havde, indledte medarbejdere fra DAB et samarbejde med bestyrelsen om en mødeaktivitet afstemt med de lokale behov og rammer. I 2016 har *Fællesskab & Frivillighed* været i direkte kontakt med 75 boligafdelinger og i 2017 med 62 boligafdelinger, hvor bestyrelseskonsulenterne har stået for kontakten. Typisk har medarbejderne i samarbejde med bestyrelsen planlagt oplæg, indslag eller workshops i den kontekst, hvor det giver mest mening for afdelingen eller selskabet. Aktiviteterne har derfor varieret fra te-maafstener for afdelinger, oplæg på repræsentantskabsmøder til større arrangementer for både bestyrelser og aktive beboere i et helt selskab.

Derudover er boligafdelingerne løbende blevet præsenteret for aktivitetspakkerne Forårspakker og invitation til DAB's Frivilligdag i oktober. Dette via mail, DAB's publikationer og i forbindelse med DAB's repræsentantskabsmøde.

Interviewene med afdelingsbestyrelsesformænd i tre boligafdelinger tegner samlet et billede af, at DAB's tilgang til at udbrede projektet er blevet taget positivt imod, og at afdelingsbestyrelserne oplever, at medarbejderne har været meget vidende og inspirerende, og at det har smittet positivt af på engagementet til at komme i gang med at fokusere på fællesskab, samhørighed og inklusion.

Den aften i vores afdeling, hvor DAB-konsulenterne var hernede, startede tre grupperinger. En fællesspisning, en motion og en nørkleklub. Det er så primært damer, der kommer der i nørkleklubben. Motionsklubben har det ikke så godt; det er de samme 4-5 stykker. Men fællesspisning og nørkleriet, det går rigtig godt. Det blev startet op af to beboere. Og så var der to andre, der tog initiativ til nørkleklubben. Alt er beboerstartet, for det drejede sig jo om, at der kom ideer på mødet. Så var der nogle, der meldte sig, og så satte de sig sammen ved et bord og snakkede om de ting, som de nu var interesseret i. Så det gik rigtig godt. (afdelingsbestyrelsesformand)

Der har været stor forskel på afdelingernes behov. Der er afdelinger, der før DAB-besøget allerede havde et levende fællesskab, mens der i andre afdelinger var behov for at igangsætte fællesskabsaktiviteter. DAB har ifølge interviewpersonerne formået at ramme det lokale niveau fint i deres besøg og efterfølgende samarbejde.

En anden positiv oplevelse med projektet, som fremhæves af flere informanter, er, at DAB's medarbejdere også har deltaget i repræsentantskabsmøder, og at projektets såkaldte samtalekort var med til at skabe en dialog.

Vi fik liv i mødet. Vi slutter altid af med middag, hvor der aldrig bliver sagt ret meget. Men dér var der vildt gang i snakken med dem, man sad sammen med. Det var vildt godt. (afdelingsbestyrelsesformand)

4.2 Forankring internt i DAB

I 2017 er en del af udbredelsen af projektet overgået til bestyrelseskonsulenterne, og på baggrund af interview med bestyrelseskonsulenterne forekommer det således, at bestyrelseskonsulenterne finder det svært at bringe projektet i spil i forhold til nye boligafdelinger.

Der er udarbejdet en håndbog til bestyrelseskonsulenterne som inspirationsmateriale om projektet og som guide til at komme i gang med at tale om projektet med afdelingsbestyrelserne. Bestyrelseskonsulenterne oplever, at håndbogen er et godt grundlag for at komme i gang med projektet, men også relativt omfangsrig. I de kvalitative interview, både med afdelingsbestyrelser og bestyrelseskonsulenter, bliver det formuleret, at fællesskab og samhørighed med naboerne på den ene side er vigtigt, og på den anden side, at de fleste boligafdelinger har et velfungerende fællesskab, hvor de beboere, der har lyst til et fællesskab, er med. Særligt fra bestyrelseskonsulenterne stilles der spørgsmålstejn ved behovet for at øge fællesskabet. Ikke fordi det i sig selv er en dårlig ide, men fordi de vurderer, at der allerede er mange beboere, der er engagerede i sociale sammenhænge, hvor de bor. Det vil sige, at vurderingen blandt bestyrelseskonsulenterne er, at for en lang række beboere er der tilsyneladende ikke efterspørgsel på mere fællesskab i boligafdelingen. Som det vil fremgå, vurderer afdelingsformændene, at der er basis for fællesskab (se figur 4.1) og flere frivillige sociale aktiviteter (se figur 4.3).

I 2016 blev der afholdt et aftenarrangement, hvor projektet og håndbogen blev præsenteret og diskuteret, og siden har der været afholdt løbende møder om projektet. I 2017 har 12 ud af 18 bestyrelseskonsulenter benyttet håndbogen på forskellig vis, således at projektet gradvist er ved at blive en del integreret del af bestyrelseskonsulenternes opgaveportefølje i den enkelte boligafdeling.

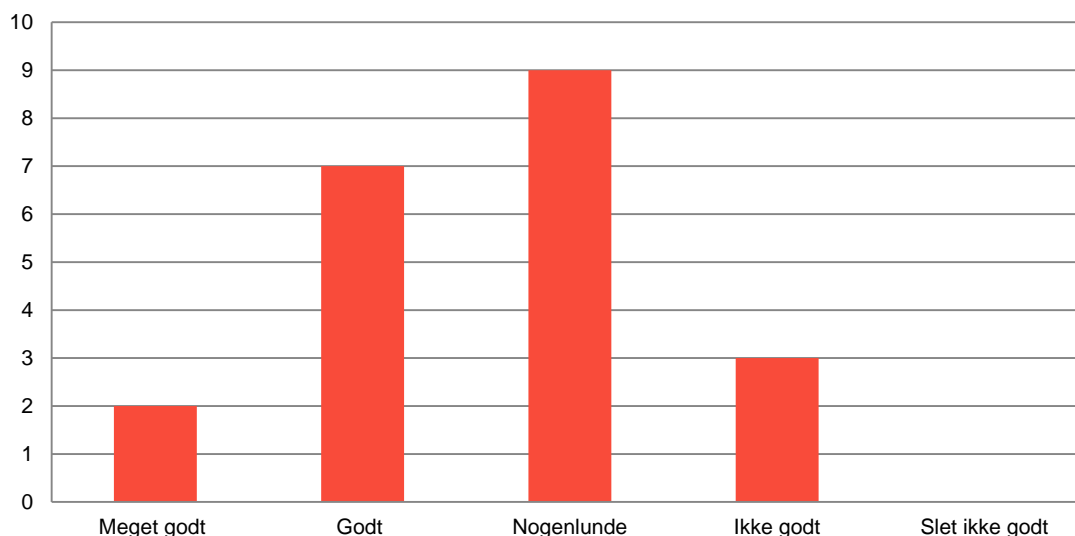
I interviewene med afdelingsbestyrelsesformændene fremgår det, at i enhver kontakt og dialog med boligafdelinger om projektet *Fællesskab & Frivillighed* er det afgørende, at DAB/bestyrelseskonsulenter anerkender, at ressourcer og udfordringer for fællesskab og frivillige sociale aktiviteter kan variere meget fra tid til anden i den enkelte boligafdeling. Det er vigtigt, at frivillige sociale aktiviteter og frivillige beboere anskues som dynamiske størrelser, der hele tiden kan ændre sig, fremfor at de anskues som statiske og vedvarende enheder. Der skal således være tale om en temperaturmåling på fællesskab og frivillighed, og at temperaturen kan variere henover et år og fra år til år.

4.3 Afdækning af behov for at øge fællesskab og samhørighed

Overordnet er der blandt boligafdelingerne en oplevelse af, at der er fællesskab i den enkelte afdeling, og at det fællesskab er åbent for alle. Der er dog potentiale for mere fællesskab og flere sociale aktiviteter. Interviewene med bestyrelseskonsulenterne efterlader ligeledes et indtryk af, at der rundt om i boligafdelingerne er et aktivt socialt fællesskab, der dog varierer i omfang.

I figur 4.1 fremgår boligafdelingernes karakteristik af deres fællesskab. Det fremgår af tabellen, at 16 af boligafdelingerne og dermed hovedparten vurderer, at fællesskabet i deres afdeling er godt eller nogenlunde godt. To boligafdelinger vurderer fællesskabet som meget godt og tre som ikke godt.

Figur 4.1 Hvordan vil du karakterisere fællesskabet i boligafdelingen?

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Boligafdelingernes karakteristik af deres fællesskab svarer umiddelbart overens med de vurderinger, som bestyrelseskonsulenterne også har; nemlig at der er et fællesskab, og at det dækker det behov, der måtte være.

Boligafdelingerne er ligeledes blevet spurgt til, hvorvidt de vurderer, at fællesskabet er åbent for alle afdelingens beboere. Her fremgår det af Figur 4.2, at 17 boligafdelinger vurderer, at fællesskabet i meget høj grad eller i høj grad er åbent for alle beboere. Fire vurderer, at fællesskabet kun i nogen grad er åbent for alle. Ingen vurderer, at fællesskabet slet ikke eller i mindre grad er åbent for alle. Sammen med Figur 4.1 tegnes der således et positivt billede af, at der er fællesskab, og at det er åbent for alle. Det er dog ikke det samme som, at alle beboere oplever, at der er fællesskab eller at det, der er, er åbent for alle.

Figur 4.2 I hvilken grad er fællesskabet åbent for alle boligafdelingens beboere?

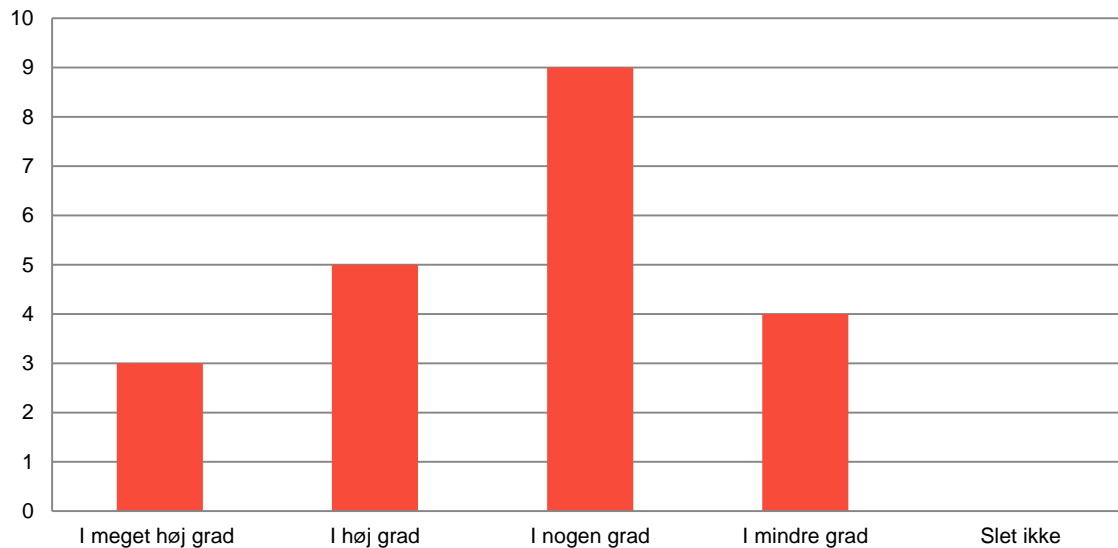
Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Centralt i interviewene med afdelingsbestyrelserne står, hvorvidt det fællesskab, der er inden for en boligafdeling, skal åbnes for det omgivende lokalsamfund. Det er et spørgsmål, der ofte diskuteres, og internt i boligafdelingerne kan der herske forskellige syn på åbenheden. Det fremhæves dog, at der generelt er et åbent syn og en stor vilje til at åbne fællesskaber op for andre, og at denne form for inklusion kan være berigende for det eksisterende fællesskab.

Omfanget af frivillige sociale aktiviteter, der foregår i en boligafdeling, er udtryk for, at beboerne har formaliserede anledninger til at møde sine naboer. I hvilken grad der foregår frivillige sociale aktiviteter i boligafdelingerne, fremgår af Figur 4.3. I figuren ses en spredning i vurderingen af forekomsten af aktiviteter. Otte vurderer, at der i meget høj grad eller i høj grad laves frivillige sociale aktiviteter, mens ni vurderer, at det kun er i nogen grad, at der er aktiviteter, og fire vurderer, at der i mindre grad laves aktiviteter.

Figur 4.3 I hvilken grad laves der frivillige sociale aktiviteter i boligafdelingen?

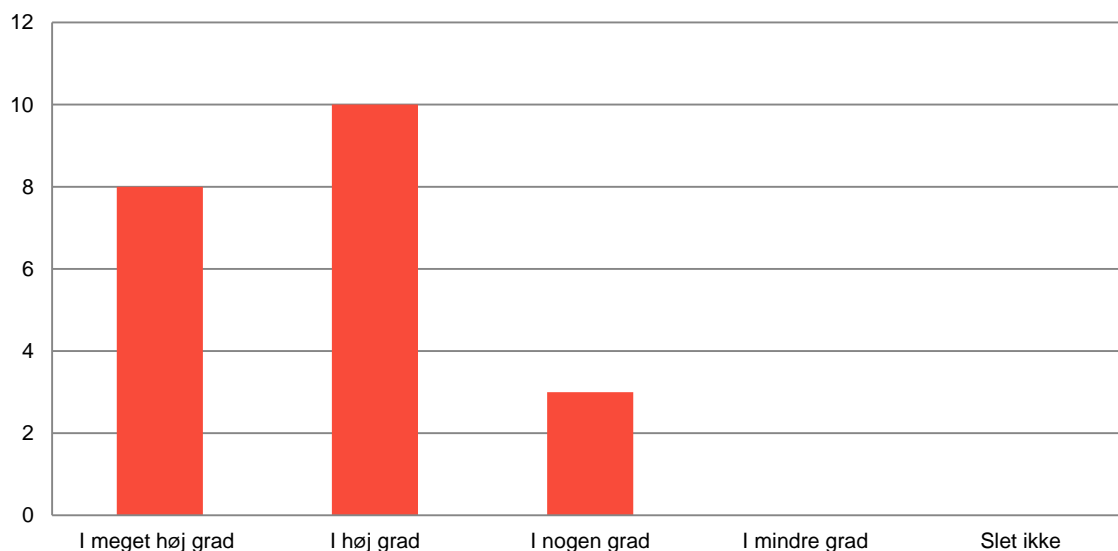

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

En af de store udfordringer i forbindelse med afholdelse af sociale aktiviteter kan være at få formidlet til beboerne, at aktiviteterne finder sted. I Figur 4.4 fremgår, hvorvidt afdelingsformændene har kendskab til de aktiviteter, der foregår i boligafdelingen. Vurderingen blandt afdelingsformændene er, at beboerne generelt har et godt kendskab til aktiviteterne. Otte afdelinger svarer, at beboerne i meget høj grad har kendskab til aktiviteterne, ti afdelinger svarer, at beboerne i høj grad har kendskab, mens tre svarer, at beboerne i nogen grad har kendskab til aktiviteter.

Figur 4.4 Har beboerne kendskab til de aktiviteter, der foregår i boligafdelingen?

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

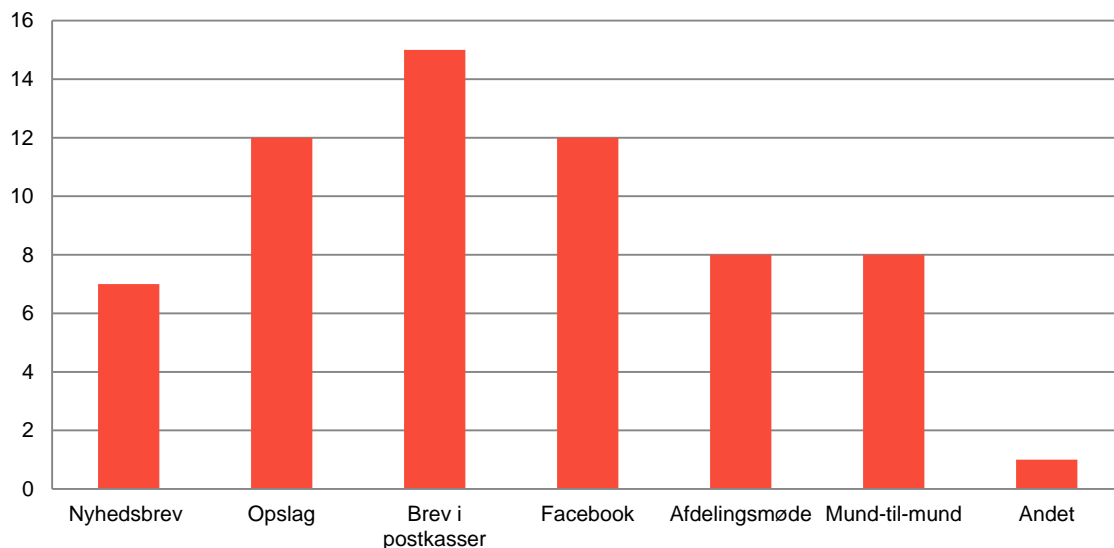
Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Det fremgår af Figur 4.5, at boligafdelingerne generelt er alsidige i deres formidlinger af aktiviteter til beboerne. Flest boligafdelinger lægger brev i beboernes postkasser. I 12 boligafdelinger bliver

facebook-opslag anvendt og/eller opslag forskellige steder i boligafdelinger til at orientere om aktiviteter. Nyhedsbrev, afdelingsmøder og mund-til-mund er andre metoder, der også anvendes.

Figur 4.5 Hvordan bliver boligafdelingens sociale aktiviteter fortalt videre til beboerne?

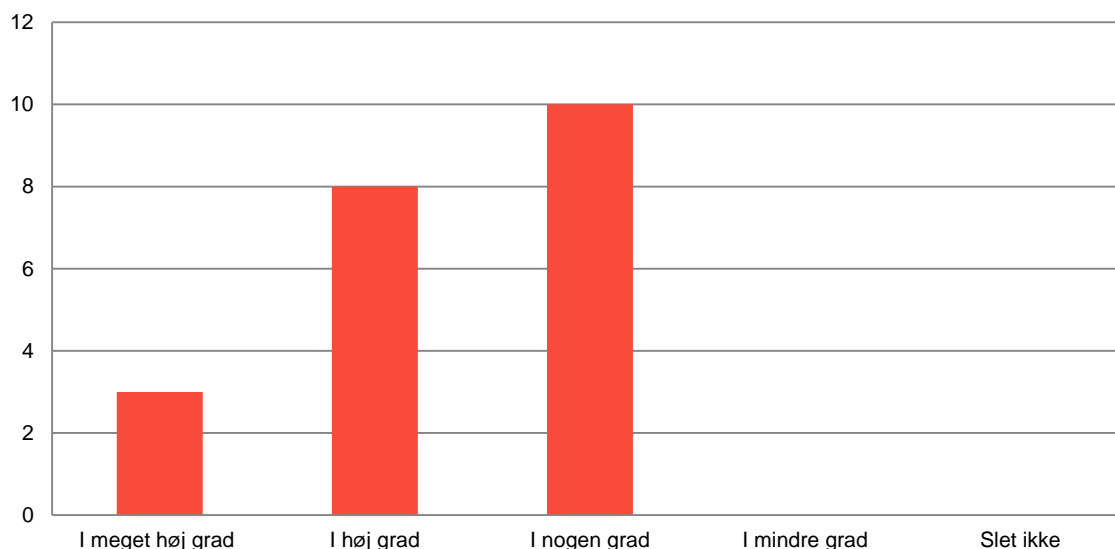

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Endelig er boligafdelingerne blevet spurgt til, om de vurderer, at der er behov for flere sociale aktiviteter. Det fremgår af Figur 4.6, at der generelt tegner sig et behov for flere aktiviteter. Ti vurderer, at der i nogen grad er behov for flere aktiviteter, mens otte vurderer, at der i høj grad er brug for flere aktiviteter, og tre vurderer, at det er der i meget høj grad. Når det sammenholdes med boligafdelingernes vurdering af omfanget af frivillige sociale aktiviteter, så peger pilen på, at der er behov for at lave flere frivillige sociale aktiviteter som afsæt for, at beboere mødes og har mulighed for at indgå i et socialt samvær.

Figur 4.6 Er der behov for flere sociale aktiviteter, der kan bringe beboere ind i et fællesskab?

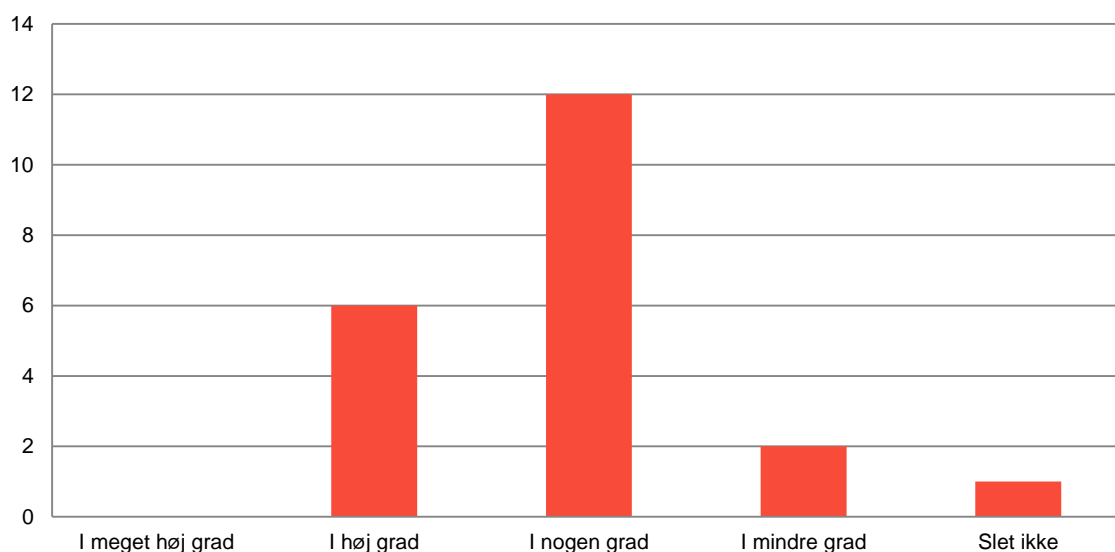
Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

I sammenhæng med at der tegner sig et behov for flere sociale aktiviteter, kan der være basis for at efterse lokalt i boligafdelingerne, om der er brug for nye typer af sociale aktiviteter. Når *Fællesskab & Frivillighed* har afholdt aktiviteter med afdelingsbestyrelser og aktive beboere, er det blevet tydeligt, at det ofte er de samme aktiviteter, som afholdes, og at de samme aktiviteter tiltrækker de samme beboere. Så hvis en ambition med at igangsætte flere aktiviteter også er at tiltrække flere beboere, kan der være behov for inspiration til helt nye typer af aktiviteter. Dog skal man være opmærksom på, at de, der skal stå for en aktivitet, også er motiveret for aktiviteten.

Projekt *Fællesskab & Frivillighed* er tænkt som en måde at give inspiration til boligafdelingerne til aktiviteter og initiativer med henblik på at øge det sociale samvær på. I Figur 4.7 fremgår, hvorvidt boligafdelingerne oplever, at de har fået inspiration til opstart af nye aktiviteter i forbindelse med projekt *Fællesskab & Frivillighed*. Det fremgår af figuren, at seks boligafdelinger vurderer, at de i høj grad har fået inspiration, mens 12 afdelinger vurderer, at de i nogen grad har fået inspiration til at lave nye aktiviteter. Tre boligafdelinger vurderer, at de i mindre grad eller slet ikke har fået inspiration.

Figur 4.7 Har I fået inspiration til opstart af nye sociale aktiviteter i forbindelse med projekt *Fællesskab og Frivillighed* til opstartsmøde eller deltagelse på afdelingsbestyrelsesmøde?

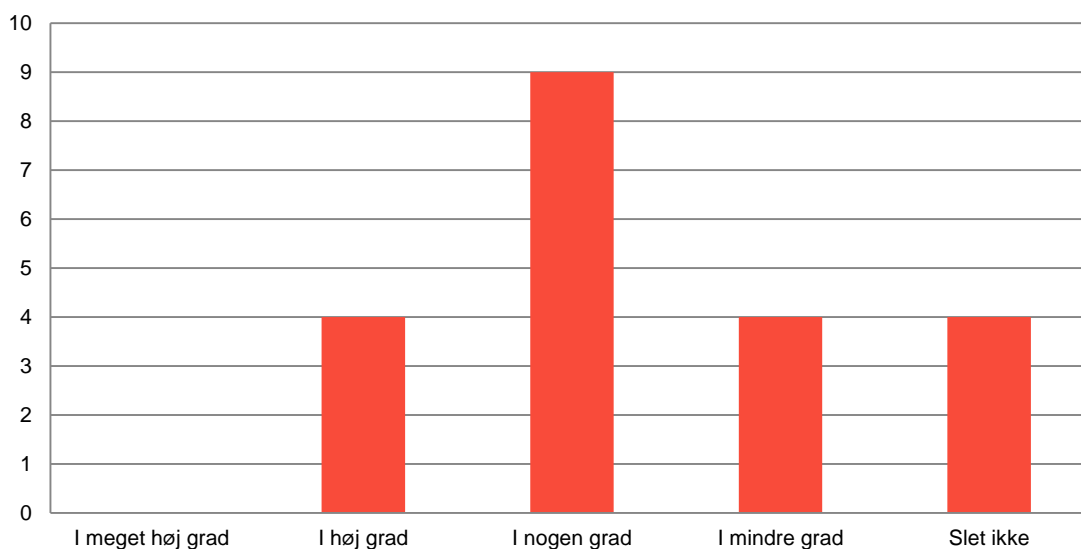

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Ligeledes er boligafdelingerne blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, at de har igangsat nye aktiviteter som følge af den inspiration og rådgivning, de har modtaget fra projekt *Fællesskab og Frivillighed*. Det fremgår af Figur 4.8, at ni boligafdelinger vurderer, at de i nogen grad har igangsat nye aktiviteter på baggrund af projektet, mens fire afdelinger vurderer, at det har de i høj grad. Otte afdelinger, at de har i mindre grad eller slet ikke.

Figur 4.8 I hvilken grad har I fået igangsat nye sociale aktiviteter ved hjælp af projekt *Fællesskab og Frivilligheds* inspiration og rådgivning?

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

En udfordring, som frivilligt arbejde ofte møder, er, at sociale aktiviteter ofte er personbåret. Hvis en specifik person trækker sig fra aktiviteten, kan den ofte falde sammen. Sociale aktiviteter overlever ikke kun ved at have de rette omstændigheder og værktøjer, men også de rette personer.

Vi har et godt eksempel på, hvordan frivillighed fungerer: Vi havde en madklub med en, som havde fuldstændig styr på det, og som havde 3-4 hjælpere. Så blev hun syg, og så lukkede aktiviteten ned, fordi hun blev syg. De andre hjælpere var ikke i stand til at tage over på tovholderrollen og sørge for at delegere arbejdsopgaver ud. Så opstod der en ny gruppe med en ny tovholder, og så kører det igen. Den var lige nede og dykke 1 års tid. Men når ideen er god, og folk savner det, så kan den genopstå. (afdelingsbestyrelsesformand)

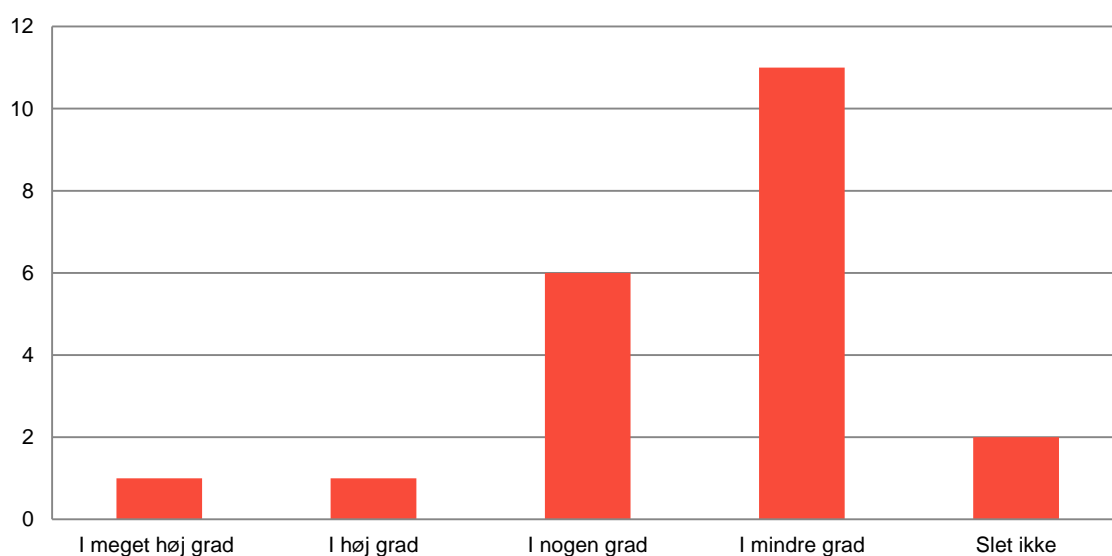
Derfor skal man som afdelingsbestyrelse ikke altid være bekymret over, at aktiviteter kan gå i bero. Når efterspørgslen er der, kan aktiviteterne genopstå. En vigtig pointe er dog, at bestyrelsesmedlemmerne med fordel kan hjælpe aktiviteten i gang igen ved blandt andet at henvende sig personligt til andre beboere eller påpege i et nyhedsbrev, at aktiviteten mangler nye kræfter.

4.4 Organisering af frivillighed i boligafdelingen

Frivillighed har ændret sig væsentligt inden for de sidste 10-15 år, og frivillighed er under konstant forandring. Frivillighed er en central dimension i fællesskab og samhørighed. Boligafdelingerne er derfor blevet spurgt til, hvordan de vurderer frivilligheden i deres boligafdeling.

Boligafdelingerne er blevet bedt om at vurdere, i hvilken grad at flertallet af beboere i boligafdelingen laver frivilligt arbejde. Det fremgår af Figur 4.9, at afdelingerne generelt vurderer, at beboerne kun i mindre omfang deltager i frivilligt arbejde. 13 boligafdelinger vurderer, at flertallet af beboere i mindre grad laver frivilligt arbejde, to afdelinger, at flertallet slet ikke laver frivilligt arbejde, mens seks vurderer, at flertallet i nogen grad laver frivilligt arbejde.

Figur 4.9 I hvilken grad vurderer du, at flertallet af beboere i boligafdelingen laver frivilligt arbejde?

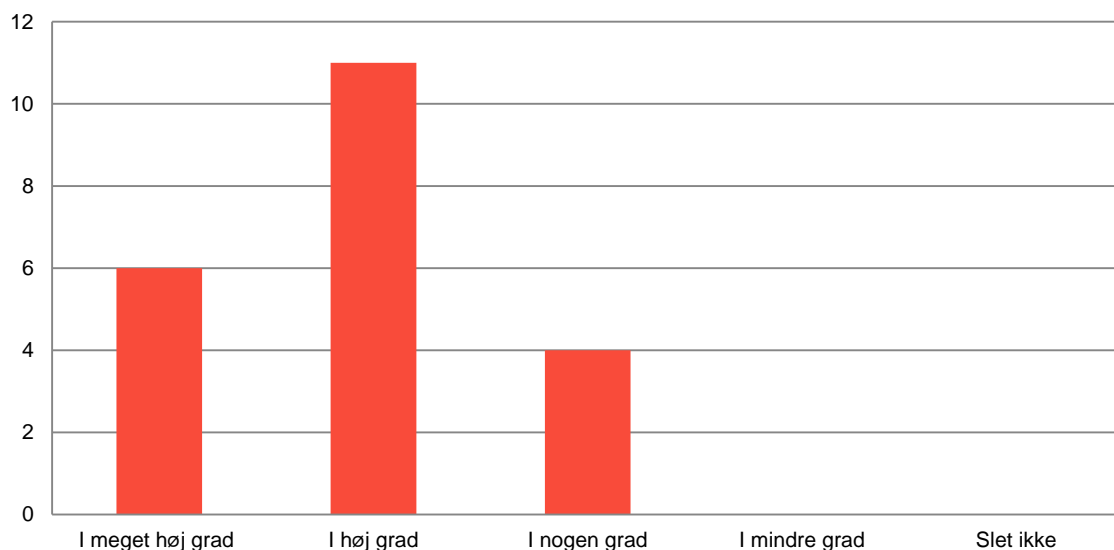

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

I forlængelse af om flertallet af beboere laver frivilligt arbejde, er boligafdelingerne også blevet spurgt til, hvorvidt beboerne har mulighed for at være med til at planlægge og gennemføre afdelingens aktiviteter. Det fremgår af Figur 4.10, at beboerne har mulighed for at være med til at planlægge og gennemføre aktiviteter. Seks afdelinger vurderer, at beboerne i meget høj grad har mulighed for at være med i planlægning og gennemførelse, mens 11 vurderer, at beboerne i høj grad har mulighed for at være med, og fire vurderer, at beboerne kun i nogen grad har mulighed for det.

Figur 4.10 Har beboerne mulighed for at være med i planlægning og gennemførelse af afdelingens aktiviteter?

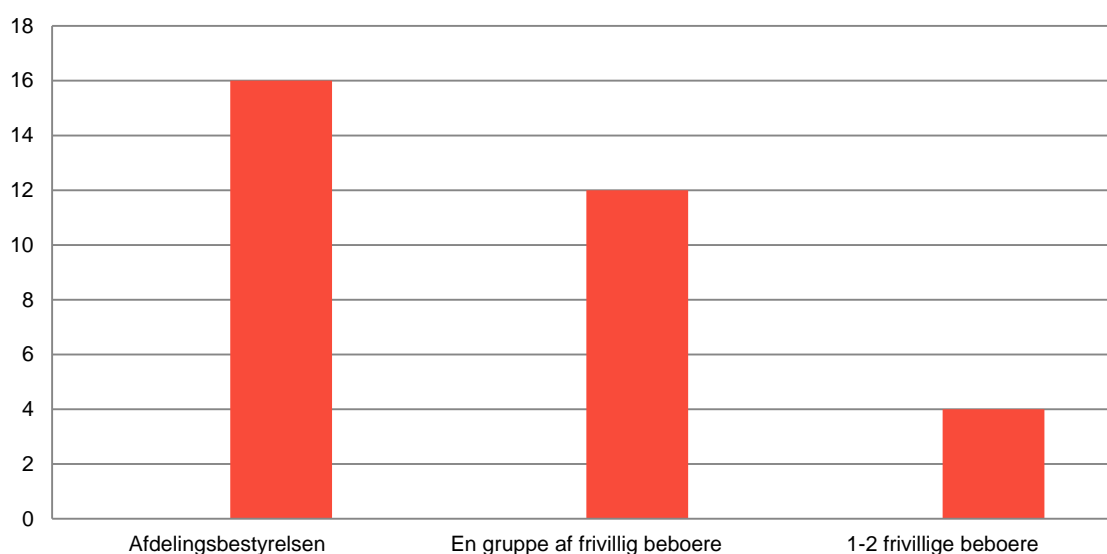

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Ansvar for at planlægge og gennemføre aktiviteter i boligafdelingerne ligger overvejende hos afdelingsbestyrelserne; det fremgår af Figur 4.11. I 16 boligafdelinger er det afdelingsbestyrelsen, der planlægger og gennemfører, mens det i 12 boligafdelinger er en gruppe af frivillige beboere. Kun i fire boligafdelinger er det 1-2 frivillige beboere, der typisk har ansvaret.

Figur 4.11 Hvem har typisk ansvaret for at planlægge og gennemføre de sociale aktiviteter i boligafdelingen?

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret. Respondenterne havde mulighed for at markere flere svar.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Interviewene med afdelingsbestyrelsesformændene giver et billede af, at rekruttering og involvering af frivillige beboere til arrangementer kræver en varierende tilgang og organisering. Det kan være vanskeligt at få beboere til at melde sig frivilligt til at stå for hele eller dele af aktiviteter, og særligt hvis aktiviteten kræver et længerevarende engagement. Det er derfor vigtigt at indrette frivilligheden på, at der er mange måder at være frivillige på, og at der er mulighed for en form for 'engangsfrivillighed' eller 'turnusordninger'. 'Engangsfrivillighed' skal forstås som frivillige, der melder sig til et konkret tiltag – eksempelvis en sommerfest – men derefter ikke deltager som frivillig i andre sammenhænge. Denne form for frivillighed kan virke mere overkommelig, idet den er konkret og tidsafgrænset, og man binder sig ikke langt ude i fremtiden. Eksperimenter med turnusordninger går ud på, at den samme opgave, fx at sætte stole op til et arrangement, går på skift mellem en mindre gruppe af beboere. I sådanne turnusordninger ligger også en fleksibilitet, der gør frivillige aktiviteter mere overskuelige for beboerne.

Ved at give plads til forskellige måder at være frivillig på kan det lykkes at få fat i beboere, der ofte ellers fravælger at bidrage frivilligt.

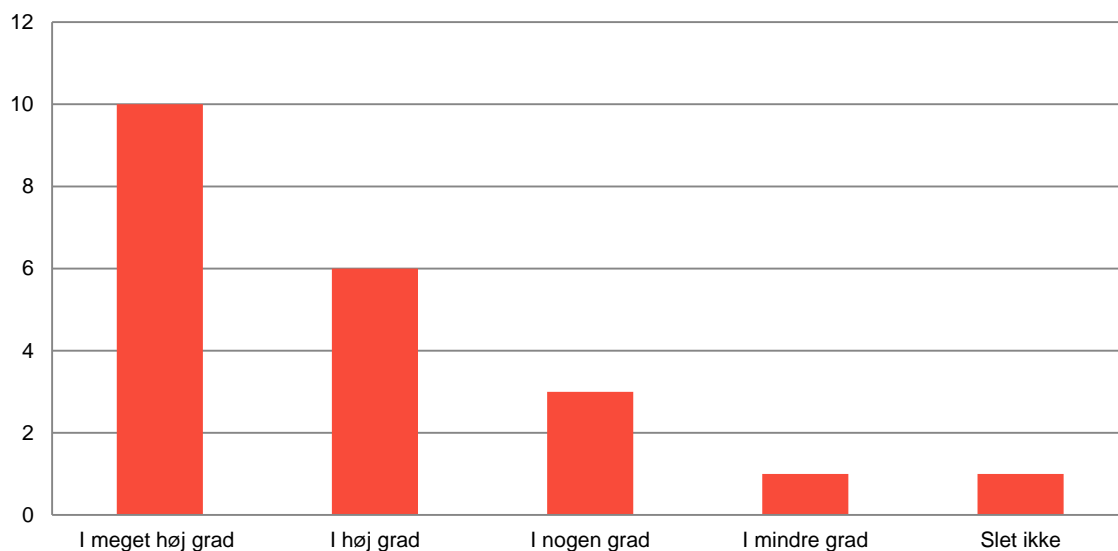
Vi holdt en festival, hvor de, der var frivillige, normalt er ikke det. Jeg troede, at de frivillige ville være de sædvanlige, men det var nye og nogle, som har lidt problemer med det fysiske og psykiske helbred. De fik nogle få veldefinerede opgaver. Det var rigtig fint at se, at de kunne være aktive, og de blomstrede op som mennesker, fordi de havde fået et ansvar, som de lykkedes med. (afdelingsbestyrelsesformand)

4.5 Bestyrelsens rolle i organiseringen

Afdelingsbestyrelsernes spiller ofte en central rolle i forbindelse med at planlægge og afholde aktiviteter i boligafdelingen. I Figur 4.12 fremgår det, i hvilken grad afdelingsbestyrelsen er involveret i planlægningen af aktiviteter. Ti afdelinger angiver, at afdelingsbestyrelsen i meget høj grad er

involveret i planlægningen, mens seks afdelinger angiver, at bestyrelsen i høj grad er involveret. I to afdelinger er vurderingen, at afdelingsbestyrelsen i mindre grad eller slet ikke er involveret.

Figur 4.12 I hvilken grad er afdelingsbestyrelsen involveret i planlægningen af sociale aktiviteter i boligafdelingen?

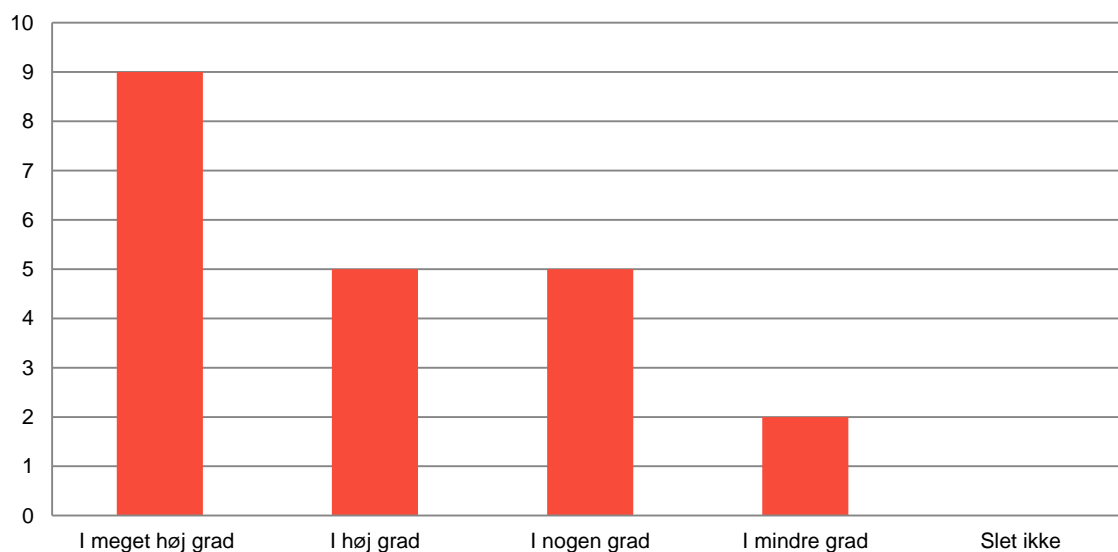

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Tilsvarende fremgår det i Figur 4.13, i hvilken grad afdelingsbestyrelsen er involveret i afholdelse af aktiviteter. Det samme billede som i forbindelse med planlægning viser sig. 14 af boligafdelingerne vurderer, at afdelingsbestyrelsen i meget høj og i høj grad er involveret i afholdelsen. Fem boligafdelinger vurderer, at bestyrelserne kun i nogen grad er involveret i afholdelse af aktiviteter.

Figur 4.13 I hvilken grad er afdelingsbestyrelsen involveret i afholdelse af sociale aktiviteter i boligafdelingen?

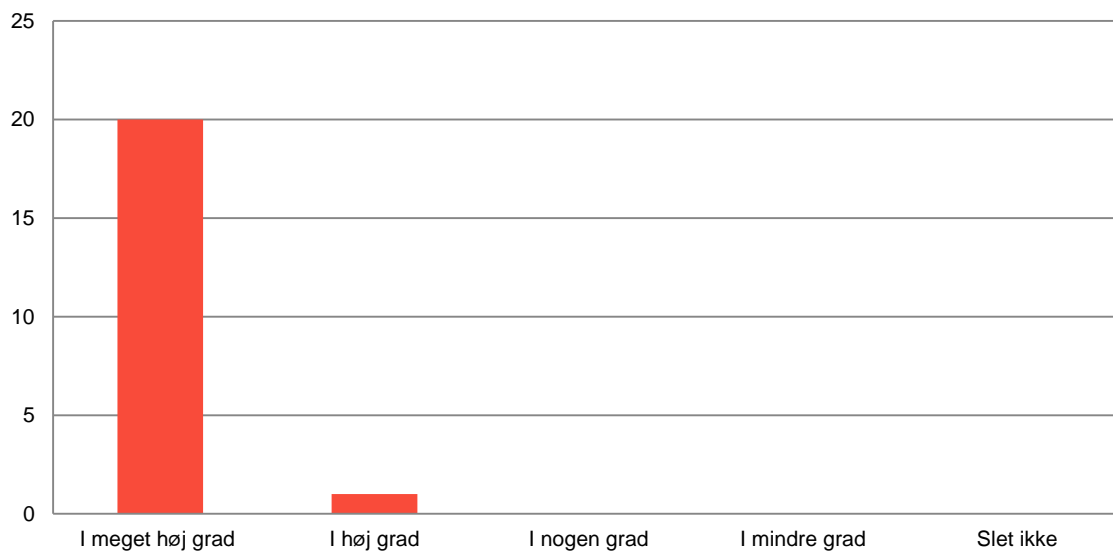

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

Afdelingsbestyrelserne har en økonomisk ramme for at give tilskud til afholdelse af sociale aktiviteter, og som det fremgår af Figur 4.14, så angiver 20 ud af 21, at de i meget høj grad giver økonomiske tilskud til aktiviteter, mens en boligafdeling angiver, at de i høj grad giver økonomisk tilskud.

Figur 4.14 Er det muligt at få økonomiske tilskud fra afdelingsbestyrelsen til afholdelse af sociale aktiviteter?

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

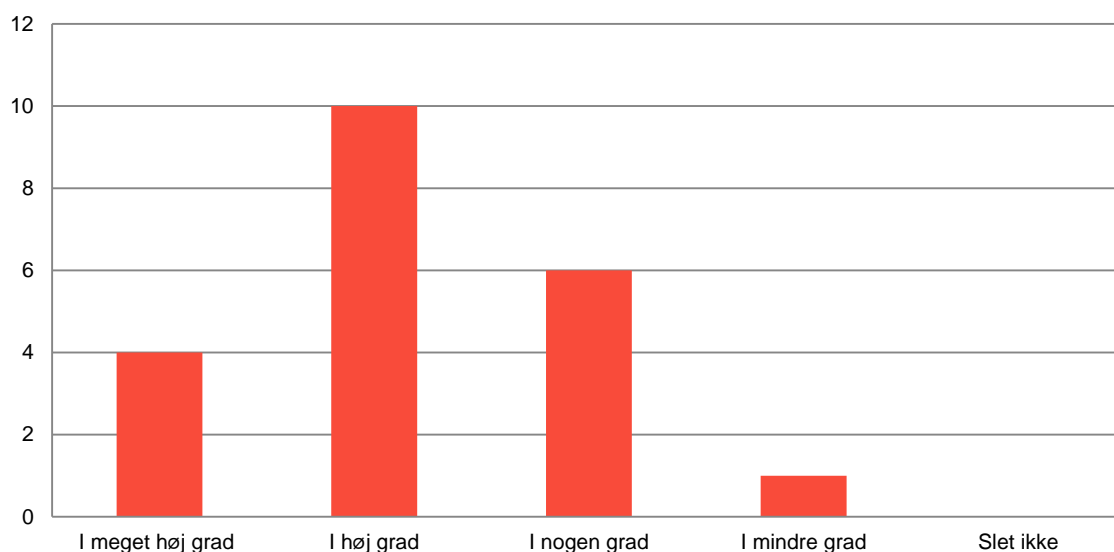
Dette billede underbygges af interviewene med afdelingsbestyrelsesformændene, hvor en fremhæver, at det er vigtigt, at pengene allerede er samlet i en pulje, så når den gode idé kommer, er det ikke økonomien, der står i vejen.

Jeg tænker, at mange nye projekter kan dø, når man skal ud og bede om flere penge, end man har. Men det er ikke en udfordring her, fordi de har en pulje penge til aktiviteter, sådan så man ikke først skal til at skaffe pengene. Det er vigtigt, at man har sørget for, at man har nok til de aktiviteter, som skal foregå. Ellers går det dødt, hvis det først skal til at budgetlægges. Sørg for, at der er penge nok, så det ikke er dét, der skal ødelægge det. (afdelingsbestyrelsesformand)

Ud over at boligafdelingen kan give økonomisk tilskud, kan afdelingsbestyrelsen også give vejledning og hjælp til opstart af sociale aktiviteter. I Figur 4.15 fremgår det, at 14 af boligafdelingerne enten i meget høj grad eller i høj grad tilbyder vejledning og hjælp, mens seks afdelinger i nogen grad tilbyder hjælp og vejledning.

Figur 4.15 I hvilken grad giver afdelingsbestyrelsen vejledning og hjælp til opstart af nye sociale aktiviteter?

Anm.: 21 ud af 35 afdelingsbestyrelser har besvaret.

Kilde: Survey til afdelingsbestyrelser.

4.6 Barrierer for udbredelse af *Fællesskab & Frivillighed*

Der tegner sig et billede af, at der er to typer af barrierer for udbredelsen af projektet. Det er dels organisatoriske barrierer i DAB, dels barrierer i projektet i forhold til udbredelsen til flere boligafdelinger og flere beboere.

Konkret er det vanskeligt for bestyrelseskonsulenterne, hvordan de skal prioritere projektet, der ikke er en "skal"-opgave, men forventes at blive inddraget i de selskaber, hvor der enten kan være et særligt behov eller en interesse fra bestyrelserne. Bestyrelseskonsulenterne har en række økonomiske og lovgivningsmæssige opgaver, som de giver udtryk for at prioritere højere end *Fællesskab & Frivillighed*.

Der har løbende været mulighed for præsentation og drøftelse af *Fællesskab & Frivillighed*, hvor håndbogen på projektet ligeledes blev gennemgået. Det virker dog til, at der fortsat er et behov for at skabe bevidsthed om projektet internt i DAB og hertil arbejde videre på at klargøre projektets formål for medarbejderne.

Barrierer i projektet knytter an til beboernes efterspørgsel på *Fællesskab & Frivillighed*. Det vil sige efterspørgslen på et fællesskab, det sted, man bor. I interviewene både med bestyrelseskonsulenter og afdelingsbestyrelser fremkommer det, at der er mange beboere, der allerede indgår i fællesskaber; bare ikke nødvendigvis det sted, de bor, og som ikke nødvendigvis efterspørger mere fællesskab i boligafdelingen. Til gengæld kan der være en gruppe beboere, der ikke er så synlige, og som ikke selv er udfarende i forhold til at indgå i socialt samvær. Her er udfordringen at videreudvikle projektet, så det fremover i højere grad kan føre til, at disse beboergrupper bliver set, hørt og inddraget i de eksisterende fællesskaber. Projektet er i sin eksisterende form gået via selskabs- og afdelingsbestyrelser og har derfor appelleret til beboerne gennem et eksisterende system. Dette kan føre til, at der derfor har været mindre fokus på de mindst synlige, der kan have et særligt behov for at være en del af fællesskabet i boligafdelingen.

5 Litteratur

Buman, M.P., P.R. Giacobbi Jr, J.M. Dzierzewski, A.A. Morgan, C.S. McCrae, B.L. Roberts & M. Marsiske (2011): "Peer Volunteers Improve Long-Term Maintenance of Physical Activity With Older Adults: A Randomized Controlled Trial". *Human Kinetics Journals* 8 (2), s. 257-266.

Dennis, C.-L., E. Hodnett, R. Gallop & B. Chalmers (2002): "The Effect of Peer Support on Breast-feeding Duration among Primiparous Women: A Randomized Controlled Trial". *CMAJ* 166 (1) s. 21-28.

Mead, S., D. Hilton & L. Curtis (2001): "Peer support: A Theoretical Perspective". *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 25(2), s. 134-141.

Solomon, P. (2004): "Peer Support/Peer Provided Services Underlying Processes, Benefits, and Critical Ingredients". *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 27(4), s. 392-401.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD